

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кафедра мисливствознавства та іхтіології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан біологічного факультету

_____ Омельчук
«28» _____ 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПП.08 «Раціональне використання та оптимізація мисливських угідь»

Спеціальність 8.09010302 «Мисливське господарство»

Факультет біологічний

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма «Рациональне використання та оптимізація мисливських угідь». – для студентів спеціальності 8.09010302 «Мисливське господарство». – 2015 року -8с.

Розробники: Домніч В.І., проф., д-р біол. наук, проф. каф., Петриченко В.В., ст. викладач

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри мисливствознавства та іхтіології

Протокол від 31.08.2015 № 1

Завідувач кафедри _____ В.І. Домніч

Схвалено науково-методичною радою біологічного факультету

Протокол від 28.08.15 № 1

Голова _____ В.В. Перетяцько

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 0901 «Сільське господарство і лісництво»	Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки (нормативна)	
Модулів – 2	Спеціальність 8.09010302 «Мисливське господарство»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання: есе, науково-аналітичне завдання		Семестр	
		1-й	-
		Лекції	
		8 год.	-
Загальна кількість годин – 72		Практичні, семінарські	
		10 год.	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2,5		Лабораторні	
		-	-
	Самостійна робота		
	27 год.	-	
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Індивідуальне завдання:	
		27 год.	
		Вид контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 1 / 2
для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчального курсу. полягає у вивченні загальних положень, цілей, задач та методів раціонального використання та оптимізації мисливських угідь.

Завдання вивчення дисципліни «Раціональне використання та оптимізація мисливських угідь» є надання студентом основних нормативів, які необхідні для науково обгрунтованої оцінки мисливських угідь, видового, кількісного та якісного складу мисливських тварин, розроблення (з урахуванням природних та економічних умов) режиму ведення мисливського господарства з визначенням заходів щодо охорони, раціонального використання, відтворення мисливських тварин, збереження та поліпшення стану угідь.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: основні методи ведення мисливського господарства та їх оптимізацію;

вміти: давати науково обгрунтовану оцінку ведення певного мисливського господарства, бонітування угідь господарства, вміти робити розрахунок чисельності фауни та пропускну спроможності угідь, складати перспективний план росту поголів'я тварин, їх охорони та раціонального використання, відтворення мисливських тварин, збереження та поліпшення стану угідь.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Комплексні характеристики мисливських угідь

Тема 1. Закріплення мисливських угідь. Територія мисливського господарства та її характеристика.

Тема 2. Інвентаризація видового складу мисливської фауни.

Змістовий модуль 2. Раціональне використання мисливських угідь

Тема 3. Організація системи освоєння мисливських угідь.

Тема 4. Види спеціалізації ведення мисливського господарства.

Тема 5. Технічна та технологічна системи ведення мисливського господарства.

Змістовий модуль 3. Сучасні технології меліорації та рекультивації мисливських угідь

Тема 6. Екстенсивний та інтенсивний шляхи розвитку мисливської галузі.

Тема 7. Організаційно-економічні заходи ведення мисливського господарства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма				заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	лаб.	інд.	с.р.		л	лаб.	інд.	с.р.
Змістовий модуль 1. Комплексні характеристики мисливських угідь										
Тема 1. Закріплення мисливських угідь. Територія мисливського господарства та її характеристика	6	2	1	-	3					
Тема 2. Інвентаризація видового складу мисливської фауни	7	2	1	-	4					
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>13</i>	<i>4</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>7</i>					
Змістовий модуль 2. Раціональне використання мисливських угідь										
Тема 3. Організація системи освоєння мисливських угідь	6	1	2	-	3					
Тема 4. Види спеціалізації ведення мисливського господарства	6	1	2	-	3					
Тема 5. Технічна та технологічна системи ведення мисливського господарства	7	2	2	-	3					
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	<i>19</i>	<i>4</i>	<i>6</i>	<i>-</i>	<i>9</i>					

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	лаб.	інд.	с.р.		л	лаб.	інд.	с.р.
Змістовий модуль 3. Сучасні технології меліорації та рекультивації мисливських угідь										
Тема 6. Екстенсивний та інтенсивний шляхи розвитку мисливської галузі	8	2	2	-	4					
Тема 7. Організаційно-економічні заходи ведення мисливського господарства	7	2	2	-	3					
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	15	4	4	-	7					
Усього годин	47	12	12	-	23					
ІНДЗ	25	-	-	25	-					
Усього годин	72	12	12	25	23					

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва змістовного модуля і теми заняття	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Комплексні характеристики мисливських угідь		
1	Закріплення мисливських угідь. Територія мисливського господарства та її характеристика	2
2	Інвентаризація видового та якісного складу мисливської фауни.	2
Змістовий модуль 2. Рациональне використання мисливських угідь		
3	Організація системи освоєння мисливських угідь	1
4	Види спеціалізації ведення мисливського господарства	1
5	Технічна та технологічна системи ведення мисливського господарства	2
Змістовий модуль 3. Сучасні технології меліорації та рекультивації мисливських угідь		
6	Екстенсивний та інтенсивний шляхи розвитку мисливської галузі	2
7	Організаційно-економічні заходи ведення мисливського господарства	2
	Разом	12

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва змістовного модуля, теми і лабораторного заняття	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Комплексні характеристики мисливських угідь		
1	Закріплення мисливських угідь. Територія мисливського господарства та її характеристика	1
2	Інвентаризація видового та якісного складу мисливської фауни	1
Змістовий модуль 2. Рациональне використання мисливських угідь		
3	Організація системи освоєння мисливських угідь	2
4	Види спеціалізації ведення мисливського господарства	2
5	Технічна та технологічна системи ведення мисливського господарства	2
Змістовий модуль 3. Сучасні технології меліорації та рекультивації мисливських угідь		
6	Екстенсивний та інтенсивний шляхи розвитку мисливської галузі.	2
7	Організаційно-економічні заходи ведення мисливського господарства.	2
	Разом	12

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва змістовного модуля, теми і самостійної роботи	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Комплексні характеристики мисливських угідь		
Тема 1. Закріплення мисливських угідь. Територія мисливського господарства та її характеристика.		
1	. Закріплення мисливських угідь згідно чинного законодавства України та шляхи його покращення.	1
2	Територія мисливського господарства та її характеристика.	2
Тема 2. Інвентаризація видового та якісного складу мисливської фауни.		
3	Система спостережень про наявність тих чи інших видів мисливської фауни в господарстві.	2
4	Складання схеми поширення мисливських тварин у різних типах мисливських угідь.	2
Змістовий модуль 2. Раціональне використання мисливських угідь		
Тема 3. Організація системи освоєння мисливських угідь.		
5	Організація системи освоєння мисливських угідь.	3
Тема 4. Види спеціалізації ведення мисливського господарства.		
6	Види спеціалізації ведення мисливського господарства	3
Тема 5. Технічна та технологічна системи ведення мисливського господарства.		
7	Регулювання інтенсивності добування.	2
8	Використання природно заповідного фонду та відтворювальних ділянок при веденні мисливського господарства.	1
Змістовий модуль 3. Сучасні технології меліорації та рекультивації мисливських угідь		
Тема 6. Екстенсивний та інтенсивний шляхи розвитку мисливської галузі.		
9	Забезпечення оптимального зв'язку між галузевою та територіальною формами управління мисливськими ресурсами.	1
10	Екологічні принципи управління популяціями мисливської фауни в процесі їх господарського використання	2
11	Антибіоценотичні підходи урегулювання взаємовідношень в аспекті «хижак – жертва».	1
Тема 7. Організаційно-економічні заходи ведення мисливського господарства.		
12	Ефективність заходів природокористування та охорони об'єктів мисливської фауни.	1
13	Сучасний досвід сталого розвитку та складові менеджменту ведення мисливського господарства.	2
Разом		23

8. Індивідуальні завдання

Протягом семестру студенти виконують індивідуальне завдання, яке сприяє розвитку навичок самостійного вивчення та цілеспрямованого аналізу конкретного питання.

Індивідуальне завдання виконується у формі реферату (обсягом 10–20 сторінок друкованого тексту). Теми рефератів пов'язані з конкретним набуттям теоретичних та практичних знань з питань щодо класифікації, інвентаризації та якісної оцінки мисливських угідь; принципів розподілу території України на лісомисливські зони; ємність мисливських угідь; типологію та бонітування мисливських угідь тощо.

Теми індивідуальних завдань

1. Який порядок закріплення мисливських угідь прийнятий в Україні?
2. За якими критеріями характеризують територію мисливського господарства?
3. На які складові робиться господарсько-технічний поділ території мисливських угідь?

4. За якими законодавчо-нормативними документами робиться мисливське впорядкування території мисливського господарства?
5. Як робиться інвентаризація видового та якісного складу мисливської фауни мисливського господарства?
6. Як організувати систему спостережень про наявність тих чи інших видів мисливської фауни в господарстві?
7. Навіщо потрібна мисливствознавцю схема поширення мисливських тварин у різних типах мисливських угідь в той чи інший період року та під час проведення тих чи інших видів полювань? Як вона складається?
8. Розкрити поняття «вузькоспеціальне і широко спеціальне мисливське господарство».
9. Яке направлення ведення мисливського господарства має за мету спортивне мисливське господарство?
10. Яке направлення ведення мисливського господарства має за мету промислове мисливське господарство?
11. Що розуміється під поняттями «технічна» та «технологічна» системи ведення мисливського господарства?
12. Як можна використати природно заповідний фонд при веденні мисливського господарства якщо в його положенні немає заборони полювання?
13. Що розуміється під забезпеченням оптимального зв'язку між галузевою та територіальною формами управління мисливськими ресурсами?
14. Що значить екологічні принципи управління популяціями мисливської фауни в процесі їх господарського використання?

9. Методи навчання

Для вивчення цієї дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- *словесні методи навчання*: лекція, розповідь, пояснення, бесіда;
- *наочні методи навчання*: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження;
- *практичні методи навчання*: лабораторні роботи, дослідні роботи.

Під час вивчення дисципліни «Раціональне використання та оптимізація мисливських угідь» студенти залучаються до виконання окремих розділів (розрахунків, планово-картографічних матеріалів тощо) Пояснювальної записки до проектів організації і розвитку мисливських господарств різних форм власності, які виконує навчально-науково-виробнича лабораторія біоресурсів навколишнього природного середовища кафедри мисливствознавства і іхтіології РННВЦ «Екологія» біофаку ЗНУ.

10. Методи контролю

При викладанні даного курсу використовуються наступні види контролю:

- міжсесійний контроль (поточна, тематична перевірка);
- модульний контроль;
- підсумковий контроль (екзамен).

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль знань			Екзамен	Сума
Контрольний модуль 1		Контрольний модуль 2		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	20	100
20	20	20		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Критерії оцінювання

Семестровий курс дисципліни «Філософія природокористування» розподілено на 2 контрольних модулі. Кожний модуль має ряд поточних контрольних заходів і закінчується підсумковим модульним контролем у формі *заліку*.

При проведенні поточного контролю оцінюються: результати тестування, виконання письмових завдань під час проведення контрольних робіт, захист звітів, виконання індивідуальних завдань, розв'язання практичних ситуаційних задач.

Поточний контроль – 15 балів, які студент отримує під час практичних (семінарських) занять.

Модульний контроль (модульна контрольна робота) – 15 балів. Кожна контрольна робота містить 2 теоретичних питання (оцінюється по 5 балів), 5 термінологічних завдання (оцінюється в 5 балів).

Теоретичні та практичні питання оцінюються:

5 балів – відповідь бездоганна за змістом, формою та обсягом. Студент вільно володіє матеріалом: при відповіді показує досконале знання навчальної літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, доцільно використовує матеріал при наведенні прикладів.

4 бали передбачають досить високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь логічна, містить деякі неточності при наведенні прикладів. Можливі труднощі при формулюванні узагальнюючих висновків

3 бали студент відповідає по суті питання і в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна і містить неточності, порушується послідовність викладення матеріалу, виникають труднощі у наведенні прикладів.

2 бали студент лише в загальній формі розбирається у матеріалі, відповідь неповна і неглибока, лише частково розкриває зміст питання. Студент дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність викладення матеріалу, відчуває труднощі при наведенні прикладів.

1 бал ставиться, коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, не розкриває зміст питання.

0 балів – відповідь відсутня.

13. Методичне забезпечення

1. Вихідні данні до Проектів організації і розвитку мисливських господарств різних форм власності, планово-картографічні матеріали до проектів які виконує навчально-науково-виробнича лабораторія біоресурсів навколишнього природного середовища кафедри мислиствознавства і іхтіології РННВЦ «Екологія» біофаку ЗНУ.
2. Наказу № 56 Держкомлісгоспу України “Про затвердження Порядку проведення упорядкування мисливських угідь” від 21.06.2001.із змінами та доповненнями відповідно до Наказу Держкомлісгоспу України від 26.06.2006 року №152 “Настанови з упорядкування мисливських угідь”, Київ, 2002 р., схваленої рішенням науково-технічної ради Держкомлісгоспу України 10.04.2001р. №2.
3. Наочність: таблиці, форми (обліку, звітності), прилади, слайди тощо.
4. Настанови з упорядкування мисливських угідь”, Київ, 2002 р., схваленої рішенням науково-технічної ради Держкомлісгоспу України 10.04.2001р. №2.
5. Петриченко В.В., Лебедева Н.І., Карташова Я.М. Типологія мисливських угідь : Навчальний посібник. – Запоріжжя: ЗНУ, 2009. – 110 с.
6. Проекти організації і розвитку мисливських господарств різних форм власності які виконує навчально-науково-виробнича лабораторія біоресурсів навколишнього природного середовища кафедри мислиствознавства і іхтіології РННВЦ «Екологія» біофаку ЗНУ.

14. Рекомендована література

Основна

1. Ключев А.Г. Охотничье хозяйство: Учебник / А.Г. Ключев. – Иркутск: Иркут. Дом печати, 2003. – 512 с.
2. Козлов В.М. Оптимизация использования охотничьих ресурсов / В.М. Козлов. – Киров, 2000. – 156 с.
3. Леонтьев Д.Ф. Охотничьи угодья: Учебное пособие / Д.Ф. Леонтьев. – Санкт-Петербург: Лань, 2013. – 224 с.
4. Мартынов Е. Н., Масайтис В. В., Гороховников А. В. Охотничье дело. Охотоведение и охотничье хозяйство: Учебное пособие / Под общ. ред. Е.Н. Мартынова. – СПб.: Издательство «Лань», 2011. – 448 с.
5. Настанова з упорядкування мисливських угідь. – К.: Держкомлісгосп України, 2002. – 113 с.
6. Петриченко В.В. Типологія мисливських угідь: Навчальний посібник / В.В. Петриченко, Н.І. Лебедева, Я.М. Карташова. – Запоріжжя: ЗНУ, 2009. – 110 с.
7. Ровкач А.И. Основы ведения лесного и охотничьего хозяйства: Учебное пособие / А.И. Ровкач, М.М. Санкович, Н.Т. Юшкевич. – Минск: РИПО, 2012. – 138 с.
8. Мисливсько-господарське законодавство України: Посібник до практичних занять для студентів спеціальності «Мисливське господарство», «Лісове господарство» / В.Д. Бондаренко, А.М. Дейнека, В.Р. Бурмас та інші [від. за випуск В.В. Павлюк]. – Львов: СПОЛОМ, 2005. – 336 с.
9. Хоєцький П.Б. Мислиствознавство / П.Б. Хоєцький. – Львів: Сполом, 2006. – 112 с.
10. Хоєцький П.Б. Практикум з мислиствознавства / П.Б. Хоєцький. – Львів: Сполом, 2007. – 64 с.

Додаткова

1. Бондаренко В.Д. Мислиствознавство / В.Д. Бондаренко, І.В. Делеган, К.А. Татаринів та ін. – К.: РНМКВО, 1993. – 197 с
2. Бондаренко В.Д. Біотехнія: Навч. Посібник / В.Д. Бондаренко. – Ч. 1. – Львів: ІЗМН, 1998. – 203 с.
3. Бондаренко В.Д. Біотехнія: Навч. Посібник / В.Д. Бондаренко. – Ч. 2 – Львів: ІЗМН, 2001. – 203 с.
4. Данилов Д.Н. Основы охотустройства / Д.Н. Данилов, Я.С. Русанов, А.С. Риковский и др. – М.: Лесн. пром-сть, 1996. – 330 с

5. Деменьтьев В.И. Основы охотоведения / В.И. Деменьтьев. – М.: Лесн. пром-сть, 1996. – 232 с.
6. Жданов С.И. Оценка охотничье-ресурсного потенциала для целей оптимизации охотхозяйственной деятельности: на примере Оренбургской области: дис. ... канд. биол. наук, специальность 03.00.32 / С.И. Жданов. – Оренбург, 2004. – 171 с.
7. Кузнецов В.Г. Биотехнические мероприятия в охотничьем хозяйстве / В.Г. Кузнецов. – М.: Лесная пром-сть, 1974. – 22 с.
8. Кузякин В.А. Охотничья таксация / В.А. Кузякин. – М.: Лесн. пром-сть, 1979. – 198 с.
9. Петренко В.Д. Экологическая характеристика продуктивности охотничьих угодий в зоне тайги северных районов Красноярского края: на примере пушных видов // дис. ... канд. биол. наук, специальность 03.00.16 / В.Д. Петренко. – Красноярск, 2007. – 211 с.
10. Харченко М.М. Охотоведение / М.М. Харченко. – М.: изд-во Московский государственный университет леса, 2002. – 372 с.

15. Інформаційні ресурси

Важливе значення для засвоєння курсу має перегляд каналів і програм кабельного телебачення, що мають інформаційно-аналітичну та географічну спрямованість, зокрема National Geographic, Discovery, Travel, Euro News та інші. Виконання лабораторних та самостійних робіт передбачає ознайомлення з сучасною інформацією Інтернету, зокрема з інформацією областей та міст України на сайтах державних обласних адміністрацій, інформацією сайту Міністерства екології та природних ресурсів України і Державного агентства лісових ресурсів України.

1. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> – Законодавство України;
2. <http://www.pau.kiev.ua> – Нормативні акти України;
3. www.ukrbook.net – Книжкова палата України;
4. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського;
5. <http://e-heritage.ru/unicollections/list.html?id=42033753&noroot> – електронна бібліотека